

նուիրելով՝ ի փոխարէնն ի հարկեր յետան
ուրբանոց մի դանձատումս (պանքովը յ
պիլեթ) յղած է, որ և ճեմարանի մայր
տունարում արձանագրուեցաւ:

Հրապարակաւ կողմիմք յիշեալ պա-
րոնի զգացումը և եւանդը՝ զոր յանուն
Վ. և Հ. Հայրապետի ուղղած գրութեան
մէջ արտայայտած էր ճեմարանի նկատ-
մամբ, և մեր շնորհակալութիւնը կ'իփա-
րինեմք:

Ի. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Վանի տարիներէ հետէ՝ իւր դայթակ-
ղեցուցիչ՝ զգուելի և անուղղայ վարուց՝
բարուց և անկրօնութեան պատճառաւ
խալառ կարգադրած եղած Յակոբն Սիւն-
եանց՝ երկու տարի յառաջ գալով ի Սայր
Եթուս՝ և զանձն զղջացած կեղծելով իւր
չար գործոց և ընթացից համար՝ յանուն
Վ. և Հ. Հայրապետի խնդիր տուած էր, որ
ապաշխարանաց ենթարկուելով՝ արժա-
նանայ իւր առաջին եկեղեցական վիճակին,
ուստի և երեք ամիս միջոցաւ խրկուեցաւ
ի Ս. Վանս Գեղարդայ ապաշխարելոյ,
սակայն դեռ երկու ամիսը չլրացուցած՝
իւր ապականեալ հոտը և ալլանդակալ
զոյնը կրկին փորձով ցոյց տուած և ար-
տաքսուած էր:

Ներկայ ամսոյս մէջ՝ յիշեալ անձն՝
դարձեալ եկաւ ի Ս. Էջմիածին, և զառա-
ջինն զինքն ի բոլոր սրտէ խղճահար և
զղջացած ձեւացնելով՝ մեղայական խն-
դիր տուաւ յանուն Վ. և Հ. Հայրապե-
տի, թէ և ըստ առաջին՝ փորձեալը կրկին
փորձել չէր խելացիութիւն, բայց և այնպէս
Եթուստանեքինէն ծանր կշիռ ունեցող և
եկեղեցւոյ համար միշտ փափուկ այսպիսի
խնդրոյ վերայ ներողամիտ աչօք նայելով՝
յանձնեցաւ Սինդիկն մի վերջնական փոր-
ձի ենթարկել, և Սիւնեանցի քառն տարի
ապաշխարելոյ խոստանալոյն փոխարէն՝
հինգ տարի ապաշխարելոյ համար Է. ու շ-

ւոյ վիճակում Ամարասու վանքը խոր-
կիլ որոշեցաւ, և ըստ այնմ մինչ հրամա-
նագիրներն պատրաստուած էին և զՍիւն-
եանցն հրաւիրեցին երթալ ուր որ արնօ-
րինուած էր, նա ինքն սկսաւ իւր բնաձիր
վարուք և ընթացիւք փախստեան շախղ-
բունիլ մինչև անգամ Կիլիկիոյ Լարնակ
և պապաճառոյ և ին. ստորագրութեամբ
թղթեր գրելոյ յանդգնել՝ սրբ միայն խե-
լագար անձի ներելի կլնին, վասն որոյ իս-
պառ մերժուեցաւ ի հաղորդակցութենէ
Եկեղեցւոյ և կարեցաւ իրրե հոտեալ ան-
գամ, և որպէս զի յիշեալ Սիւնեանցն չը-
յանդգնի իրրե հոգեորական և իրրե
անգամ եկեղեցւոյ Հայաստանեայց՝ շրջիկ
Եզդիս մէջ միամիտները խաբելոյ համար՝
ինչպէս որ շատ անգամ և շատ տեղեր
շրջիկ և խաբել յաջողին իմացուած է,
հարկ եղաւ զներկայս հրատարակել ի ըզ-
գուշութիւն համայն եկեղեցական պաշ-
տօնէից և մերադնեայց:

ՍՈՒՐՀԱՆԳԱԿ ԲԻԻԶԱՆԳԵԱՆ

ՅՈՅՆ ԿԴԵՐԻՆ

Ա. Կ. Ե. Դ. ՍՈՒԹԵԱՆ ՄԻ ՆՈՐ ԱՊՍՏՈՅՑՆ

Ի ՌԵԹԷԷԷԷ

Արեւելեան երկու հին Եկեղեցեաց մէջ (Հայոց
և Յունաց) մինչ ցարդ շարունակուած սիրոյ յա-
րաբերութիւններն եթէ ի նկատի առնուել, ալ-
ներեւս սիրտ տեսնել, որ շատ պարագաներու մէջ
Յոյն կղերն Բրիտանիական եղբայրութեան պատ-
րուակաւ միշտ մեծ Եզդիս վնասներ հասուցած և
նորա ինքնասիրութիւնը վիրաւորած է:

Եւս ցաւալի ճմարտութիւնը մի մեծ ապա-
ցոյց է թէ Յոյն կղերն այդ յարաբերութիւնը ոչ
թէ աւետարանական պայմանաւ ընդունած է, այլ
մի միայն իւր անձնական շահն ապահովելու նը-
պատակաւ, և շատ անգամ ալ յաջողած է միշտ
Հայոց անյիշատակութենէն օգուտ քաղել, անյի-
շատարութիւն մը՝ որ նիւթական և բարոյական
կորուստներով յաճախ քաւած է Յոյն կղերին
մոլեռանգութիւնը:

Յարաբերութիւն մը պէտք է երկու ազգաց շա-
հուն իրաւունքն, պատիւն և կեանքը միօրինակ
նկատել և զանոնք այնպիսի ներդաշնակութեան
մը մէջ դնել, որ բնաւ իրարմէ չտարբերին:

Յարաբերութեան սկզբունքն այսպէս բխանած է Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին և միշտ ասոր փափաքեալն պատճառաւ՝ շատ բաներու աչք զոցած է։ Եթէ այս անկեղծութիւնը Յոյն կղերն ալ ունենար, անտարակոյս երկու կողմանէ մեծ օգուտներ պիտի վայելէինք։ Վասն զի երկու ազգաց միութիւնն որուն եթէ անկեղծութիւնը երաշխաւորուած է մեծ և նշանաւոր գործեր կկատարէ։

Աղծ ու պատիւ յարաբերութիւններն են՝ որ գործերն կձանրաքնեն և ազգաց զօրութեան յիշն կկտրեն։ Գժտութիւններ և ցայթակողութիւններ կպատճառեն և մինչև իսկ ուզգոր կկործանեն։

Բանի որ մեր Ազգին կողմանէ այս տեսակ կապած մը տարու ոչ զէպք մը կայ և ոչ պատմութիւն մը կհետեւի որ այս երկու մեծ ազգաց սիրոյ և միութեան կրճիմն Յոյն կղերն է՝ իւր ըրած փորձերովն՝ որոց հետեւեքներն շատ սուղի պիտի նստին մեզ վերայ՝ եթէ տակաւին շարունակուի Հայոց անյիշատարութիւնը և Յոյն կղերին դիմադատ ու կեղծ եղբայրութիւնը։

Խիստ լաւ կ'իշխեմք՝ որ նախորդ ազգային Վարչութեան օրով ամուսնական խնդրոյ մը առթիւ մեր ազգային Պատրիարքարանի կողմանէ յարաբերութիւնը դադրեցան և այս շատ իրաւամբ զի ի՞նչ հարկ այն կեղծ հաբարն որ նշանակ է նենգութեան։

Այս ճշմարտութիւնն բուն իսկ Յունաց քաղաքակիրթ և ազատամիտ անձինք ճանչցած են, և այս պատճառաւ նոյն միջոցին մեծ ցաւ զգացած՝ հրապարակաւ ծանրապէս անհաստանցին իրենց պատրիարքարանին բռնած ոչ Բրիտանեական ընթացքին դէմ, որուն առջև հարկադրեցաւ Յունական Պատրիարքարանն շրջաբերականներ հանել յաւանայն դաւառս Տաճկաստանի մինչև իսկ իրաւասութենէն դուրս գտնուած Ալեքսանդրի սահմաններն յայտարարելով՝ «Եթէ յետ այժմ՝ կնախորդ կամ պրաթոր Հայ մարդ մը կամ Հայ կին մը ելք իրենց դիմէ՝ չլրաց որ պատկեն հակառակ Բրիտանեական Արժիւն»։

Այս բարկկիրթ Յունազգիքը որ երկու Ազգաց յարաբերութեան շարունակելու ի սրտէ փափաքող բոլոր կերկրն իրենց Եկեղեցւոյն մեծ ծառայութիւն մը կընէին եթէ յարաբերութիւնը իր բովանդակ նշանակութեամբն Յոյն կղերին ուսուցանելու աշխատութիւնն ստանձնէին։

Եթէ Ս. Երուսաղէմ յ խնդրին՝ որ երթալով կձանրանայ և որուն առջիւ խիստ ծանր է Հայոց՝ ամուսնութենէ մը նուազ կարեւոր է։ Ի՞նչու Յունական քաղաքարանն անտարբեր կընեցնէ ինքզինքը, և միթէ իրաւունք չունի՞ր կապանելու թէ մինչ հաս Պոստում սիրող Աջ կկարող է և Ս. Յովհաննու Ասկերերանի Գաթն կը պատուէ անգին Ս. Երուսաղէմայ մեջ իւր միաբաններու ձեռքը զէնք կուտայ Հայոց դէմ գործածելու։

Յունական պատրիարքարանն ինչո՞ւ իրմէ անկախ եղած Ալլապայի Եկեղեցւոյն նամակներ և շրջաբերականներ կուղղէ և իւր իրաւասութեան տակ երբեք Երուսաղէմայ խնդրոյն մեջ լսի հանդիսատես մը կրնի։

Յունական պատրիարքարանի բռնած այս ձախող քաղաքականութիւնն այն աստիճան քաջալիրած է Երուսաղէմայ Յոյն միաբանները՝ որ մինչ յարկ գործած մեծամեծ վնասներն անխառնութիւններն և շարութիւններն բաւական համարելով, այս անգամ ալ ինչպէս Ս. Երուսաղէմէն եկած վերջին հետադիւն կձանուցանէ՝ Ս. Ծննդեան Աւթօրէից օրն տեսնելով՝ որ մեր Եկեղեցական Ս. Հայր Բեթլէհէմի Ս. Ծննդեան պրին մեջ Պատարագի ահաւոր Խորհուրդն աւարտելէ յետոյ՝ ըստ վաղեմի սովորութեան եկեղեցական զգեստներով Քափօր կազմած՝ մեր Ազգային իւրաւունքն եղած սիւնազարդ գաւթէն կանցնին Յոյն կղերն նոյն միջոցին պատրաստ և կազմ՝ անմիջապէս մեր Վատից զոան կից եղած գաւթին մեծ փայտեայ դուռն կբացեն և կատարաբար Հայ միաբանութեան վերայ կ'յարձակին։ Պատարագի Արժ. Աղխայ Վարդապետի ձեռքի Խաչն ու Գաւազան կ'ստորակնեն (որ Բեթլէհէմի Տեսուչն է) և միաբաններէն միոյն զուխն չարաչար կ'ելուարորեն։

Ի՞նչ վայրենութիւն է այս . . .

Եթէ այս սիւնազարդ գաւթի սևիհանութիւն մը միշտ Յունաց է, եթէ միայն իրենք իրաւունք պիտի ունենան թափօր ընել, եթէ Հայոց տըրուած Օսմանեան Օգոստափառ Սուլթաններու վաւերական և հաստատուն Հրովարտակներէն աւելի զօրաւորներն ունին, թող ցոյց տան, այն ժամանակ մեք Հայքս յարգելով իրենց իրաւունքն՝ կ'յանձնենք իրենց այդ գաւթէ թայց քանի որ այդ իրաւունքն 15 դարէ աւելի է որ ունինք՝ և այն կրկին և կրկին վաւերացուցեր և հաստատեր են Օսմանեան Արժանաշիշատակ Օգոստափառ Սուլթաններն, և քանի որ իրենք զուրկ կը գտնին այդ բնական իրաւունքն, բնաւ չէ կարող՝ որ ոչ ափ մի հող, ոչ մի կտոր քար, ոչ մի կտոր ատաղձ և ոչ մի դամ թողունք իրենց։ և բնաւ չտեսն թէ կրնան վհատեցնել Հայերն այդ տեսակ վերքերով և մահալներով՝ որ վայրենի դարուց օրհասական յոյսերն են։

Այս վերջին ցաւալի զէպքն՝ որ անցնալներուն յաջորդեց և ապագային մեջ բոլորիքներուն ճամբայ բացաւ, պէտք է Ազգ. Պատկառելի Վարչութիւնն լաւ ուշադրութեան առնու և երկու ազգաց մեջ անկեղծութեան մէկ վերջին փորձաքարն համարել և ըստ այնմ՝ ամրապնդել այդ յարաբերութիւնն կամ բողբոլիլն խղել։

Լոյս Բ. 17. Գետով.